

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΩΣ ΑΞΙΑ (ΜΕΡΟΣ Β')

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Η ηθική κατανόηση εμποδίζεται σε μεγάλο βαθμό από πολλούς πραγματικούς ή τεχνικούς παράγοντες: Κάθε πληροφορία έχει μέσα της και ένα «θόρυβο», μια ασάφεια που ενισχύεται κατά την μετάδοσή της. Οι λέξεις συνήθως έχουν μια πολυσημία και λαμβάνουν πολλές φορές ποικίλο περιεχόμενο, ανάλογα με τις πεποιθήσεις, αξίες, έθιμα, αρετές... κουλτούρα... του καθενός μας. Κάθε άνθρωπος και ευρύτερα κάθε λαός έχει δικές του επιταγές ηθικής, προστάγματα, εγγράμματα, που συνηθέστατα εμποδίζουν την κατανόηση των άλλων.

Ο εγωτισμός, που αναδύεται συνήθως από αυταπάτη, προκαλεί ανειλικρίνεια και υποκρισία. Συνήθως προβάλλουμε τα αρνητικά του άλλου και διαγράφουμε τα θετικά του στοιχεία.

Η ακατανοησία, ως εάν καρκίνωμα, έχει αγκαλιάσει τη σημερινή κοινωνία μας προκαλώντας συκοφαντίες, χειροδικίες και ψυχικούς τραυματισμούς....

Μόνον με μια αραστή εν μέτρω συνεργασία, μπορούν να αναδυθούν τα ευεργετήματα του ανθρώπινου συνυπάρχειν. Να βρεθεί ένα σημείο εξισορρόπησης των επιμέρους συμφερόντων.

Είμαστε υποχρεωμένοι να προσανατολίσουμε την Παιδεία μας πρώτιστα στην κατανόηση του Ανθρώπου! Το ανθρώπινο ον είναι συγχρόνως φυσικό, βιολογικό, ψυχικό, πολιτισμικό, κοινωνικό, ιστορικό... Μια υπερ-πολύπλοκη ενότητα που είναι τεμαχισμένη σε πολλούς επιστημονικούς κλάδους, αλλά είναι εκείνη που δίνει ταυτότητα στους ανθρώπους.

Είμαστε πλάσματα του κόσμου, της φύσης και της ζωής. Ο κόσμος, όμως παραμένει μέσα μας, είτε το θέλουμε είτε όχι. Όταν εξετάζουμε μόνον αναλυτικά και ορθολογικά, επιστημονικά το σύμπαν απομακρυνόμαστε από τις βασικές ρίζες μας. Φυσικά ξεπεράσαμε τα όρια του φυσικού κόσμου ακόμη και του έμβιου με τα φτερά του πνεύματος και της συνείδησης. Συνείδηση στην αρχαία ελληνική και μέχρι τον μεσαίωνα θεωρείται αυτό που από κοινού γνωρίζουμε. Αργότερα έλαβε εγωιστικά αυτό που ως άτομο γνωρίζω. Και αυτό, ίσως, να συνέβαλε περισσότερο στον εγωκεντρισμό.

Φυσικά, η πλήρης ανάπτυξης και η ολοκλήρωση της ανθρώπινης ποιότητας γίνεται πέρα από τα φυσικά μας όρια. Ο άνθρωπος, ως ένα είδος ολογράμματος, φέρνει μέσα στους κόλπους της μοναδικότητας, κάτι από όλη την ανθρωπότητα, όλη τη ζωή και σχεδόν από όλο τον κόσμο, που φθάνει μέχρι εκείνο που συνιστά το μυστήριο της ανθρώπινης φύσης.

Συμπερασματικά, δεν είναι δυνατόν να γνωρίσει και να κατανοήσει κανείς τον άνθρωπο, ούτε μόνο με τη φυσική, ούτε με τη βιολογία ούτε ακόμη με την ψυχολογία ... αλλά μόνο μια καλή προσέγγιση που να γίνει, όταν ολιστικά κατορθώσουμε να θεωρήσουμε την ανθρώπινη προσωπικότητα. Ουσιαστικά η καλλιέργειά του, η κουλτούρα στη γενική έννοια δίνει στον άνθρωπο την ανθρωπότητα. Με αυτά γίνεται Άνθρωπος.

Οι προκαταλήψεις, οι εκλογικεύσεις, οι αυθαίρετες αναγωγές, η ανικανότητα αυτοκριτικής, η παράλογη επιχειρηματολογία, η αλαζονεία, η άρνηση, η περιφρόνηση, η εύκολη καταδίκη ενόχων, είναι οι χειρότερες αιτίες και συνέπειες συνάμα των πιο φρικτών ακατανοησιών, που προκαλεί ο κάθε ακραίος εγωκεντρισμός και φανατισμός.

Η ανικανότητα να συλλάβουμε ένα σύμπλεγμα ολιστικά και η αναγωγή της γνώσης ενός όλου στη γνώση ενός μέρους του έχουν ολέθριες συνέπειες, τόσο στη γνώση του φυσικού κόσμου, αλλά προπαντός στις ανθρώπινες σχέσεις, στην ηθικότητα.

Η κατάληψη από μια ιδέα ή μια πίστη, που δίνει απόλυτη πεποίθηση για την αλήθεια της εκμηδενίζει κάθε δυνατότητα κατανόησης της άλλης ιδέας, της άλλης πίστης, του άλλου προσώπου. Εύκολα καταλήγουμε στην αρχή των αντιποίνων «οφθαλμόν αντί οφθαλμού», απόλυτη πεποίθηση για την αλήθεια της και την εκδίκησή της.

Η κατανόηση είναι πρώτιστη ανθρώπινη αξία και συνιστά αρετή, ως ψυχική δύναμη και εγγύηση της διανοητικής και ηθικής αλληλεγγύης της κοινωνίας. Είναι η βασική ποιότητα της ανθρωπότητας εκάστου.

Η κατανόηση στην ολιστική ηθική μορφή συνιστά στάση ζωής και απαιτεί καταρχήν από εμάς να κατανοούμε με ανιδιοτελή τρόπο. Είναι αρετή γιατί απαιτεί τεράστια προσπάθεια για να κατανοήσουμε κάποιον που δεν καταλαβαίνουμε ή τον περιφρονούμε.

Η ηθική κατανόηση φθάνει στο σημείο να απαιτεί ενίοτε να καταλάβουμε την ακατανοησία!! Η ολιστική ηθική κατανόηση απαιτεί να επιχειρηματολογούμε, να αποδεικνύουμε το λάθος αντί να αφορίζουμε ή να αναθεματίζουμε

Απαιτεί μια ευρύτερη διάνοηση, συνδυασμένη με κάλλος και καλοσύνη.

Η κατανόηση δεν συγχωράει, ούτε κατηγορεί. Απαιτεί απλά, να αποφεύγουμε τις κατηγορηματικές, αμετάκλητες καταδίκες, γι' αυτό απαιτείται ο σωστός συλλογισμός και ενδοσκόπηση.

Να συλλογιόμαστε ολιστικά, να συναισθανόμαστε βαθιά και να πράττουμε ηθικά. Να καταλαβαίνουμε πριν καταδικάσουμε, να εν-συναισθανόμαστε τον άλλον και να τείνουμε προς την οδό του εξανθρωπισμού των ανθρωπίνων σχέσεών μας.

Απαιτείται ολιστική θεώρηση: Να αντιλαμβανόμαστε τόσο τις αντικειμενικές συνθήκες, όσο και τις υποκειμενικές. Η αυτοεξέταση και ενδοσκόπηση είναι απόλυτα απαραίτητη γιατί απλούστατα, η κατανόηση των αδυναμιών ή ελλείψεων μας είναι ο γνώμονας για την κατανόηση του άλλου.

Εάν ανακαλύψουμε ότι είμαστε όλοι μας όντα που κάνουν λάθη, εύθραυστα, ανεπαρκή, με αδυναμίες, τότε μπορεί να ανακαλύψουμε ότι έχουμε ανάγκη από αμοιβαία κατανόηση. Η κριτική αυτοεξέταση μάς επιτρέπει να αποκεντρωθούμε σχετικά από τον εαυτό μας, άρα να αναγνωρίσουμε και να κρίνουμε τον εγωκεντρισμό μας. **Να μην είμαστε πάντα κριτές των πάντων.**

Αυτό, το απλό, αποδεικνύει ότι έχουμε κατανόηση και μια ανθρώπινη ηθική ποιότητα. **Και είναι τελικά προς για δικό μας όφελος! Ποιος, άραγε, αγαθός άνθρωπος δε θέλει να βρίσκονται με τη θέλησή τους κοντά του οι συνάνθρωποί του. Είναι πλέον ή βέβαιο ότι κάθε άνθρωπος πάντα θέλει να βρίσκονται κοντά σε ανθρώπους που τον κατανοούν.**

Συμπέρασμα, από την κατανόηση αναδύεται πάντα αλληλο-κατανόηση, που σημαίνει χαρμόσυνη εγγύτητα, αλληλεγγύη και αδελφοσύνη. Δηλαδή, αγγίξαμε σε αυτό που σήμερα ειδικά έχουμε απόλυτη ανάγκη. Το πρώτιστο πρόταγμα της κοινωνίας μας:

Να γίνουμε, όχι λεκτικά, αλλά και πραγματικά κοινωνία ανθρώπινων όντων. Μια αρμονική ενότητα με διατήρηση της ατομικής μας διαφορετικότητάς μας.

Δύσκολο, αλλά αναγκαίο και εφικτό.

Εξαρτάται από την ευρύτατη καλλιέργεια και διασπορά της ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ. Και αυτό είναι το βασικό έργο της ολιστικής παιδείας, που οφείλουμε να ανακαλύψουμε όλοι μας.

Δημήτρης Κ. Μπάκας
Φεβρουάριος 2021